

Universitets- och
högskolerådet

Universitets- och högskolerådet
Avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor

Föredragande
Peter Barck-Holst
Utredare

+46 (0)72-708 62 29
peter.barck-holst@uhr.se

YTTRANDE

Diarienummer
1.2.3-00060-2018

Datum
2018-03-16

Postadress
Box 45093
104 30 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2
111 60 Stockholm

Telefon
010-470 03 00

Organisationsnummer
202100-6487

www.uhr.se

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92)

Sammanfattning

Universitets- och högskolerådet (UHR) välkomnar att en utredning görs av hur transpersoner påverkas av samhällets cis- och heteronorm, samt identifierar de hinder som finns i samhället för transpersoners möjligheter att leva i enlighet med sin könsidentitet och vid behov föreslår insatser för att åtgärda eventuella brister. UHR instämmer i utredningens slutsats att arbetet måste förbättras på ett strukturellt plan. UHR:s svar gäller dock de aspekter av utredningen som direkt berör utbildningsväsendet i stort, samt universitet och högskolor i synnerhet. Framförallt vill UHR lyfta fram studentperspektivet, som i vissa fall saknas.

14.1.1 Samordning av arbetet för hbtqi-personers rättigheter

UHR tillstyrker. En brist är dock att utredningen inte föreslår någon myndighet inom högskolesektorn som strategisk myndighet, då ingen sådan finns. I detta saknar utredningen ett studentperspektiv för transpersoner i Sverige vad gäller deras rättigheter inom högre utbildning, fokus stannar vid elevperspektivet. UHR har i tidigare kontakter med intresseorganisationer för transpersoner erfarit att det finns ett behov av att högskolesektorn får redskap för att hjälpa transpersoner att uppnå en trygg studiemiljö. UHR ska enligt sin instruktion inom högskolan motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. UHR föreslår därför att även UHR får ett strategiskt ansvar för att inom högskolan främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, sexuell identitet och könsuttryck. Detta kommer dock att kräva att resurser tillförs UHR.

14.1.2 Utredning om att införa ett tredje juridiskt kön

UHR tillstyrker, då detta kan underlätta hur nya betygsdokument tas fram (se UHR:s kommentar till förslag 14.8.1). UHR anser dock att denna utredning borde kunna genomföras tillsammans med den utredning som föreslås i 14.7.5.

14.1.3 Kunskap om hbtqi-personers levnadsvillkor i relevanta utbildningar

UHR tillstyrker. Det är viktigt att personer som i sitt yrke möter personer med hbtqi-personer och personer med intersexvariationer har kunskap om dessa personers levnadsvillkor.

14.1.7 Tillgängliga toaletter och omklädningsrum

UHR tillstyrker. Under UHR:s utredning av högskolans arbete med breddad rekrytering framkom i de samråd som hölls med civilsamhället att könade toaletter kan hindra transpersoner att slutföra sina studier. Detta beskrivs i rapporten *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?* (2016), där UHR även lyfter behovet av åtgärder avseende omklädningsrum och toaletter.

14.2.1 Barn och unga transpersoners levnadsvillkor

UHR tillstyrker. UHR beklagar dock att inget förslag om att utreda transpersoners situation inom högskolan läggs fram, vilket gör att studentperspektivet saknas. Därför föreslår UHR att UHR ges i uppdrag att utreda transpersoners situation inom högskolan.

14.8.1 Nationella riktlinjer ska tas fram

UHR tillstyrker. UHR anser dock att även UKÄ bör ingå i utredningen, utifrån att studentperspektiv bör beaktas. UHR vill även framhålla att det bör tydliggöras att utredningen ska ske i samråd med universitet och högskolor. UHR anser, i likhet med ett antal tillfrågade lärosäten, att det behöver tas fram nationella riktlinjer för hur nya examensbevis ska utfärdas då en person med nytt juridiskt kön efterfrågar det. Eftersom en majoritet av tillfrågade lärosäten redan har rutiner för utfärdande av nytt examensbevis bör det vara möjligt att ta fram nationella riktlinjer. Det underlättar för lärosätena att de vet hur de ska gå tillväga och det blir en enhetlig hantering, vilket bidrar till en ökad rättssäkerhet och tydlighet för individen hur man kan få ut ett nytt examensbevis.

Ett klagörande av vad utredningen menar med "riktlinjer" behövs

UHR efterfrågar dock ett klagörande av vad riktlinjer innebär, avses bindande föreskrifter eller allmänna råd? UHR har inget bemyndigande att utfärda föreskrifter för utfärdande av examensbevis.

14.8.2 Ny utredning

UHR tillstyrker.

14.9.1 Bättre inkludering av transpersoner i enkäter och undersökningar

UHR tillstyrker. UHR framförde i rapporten *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?* (2016) att det för att främja breddad rekrytering och breddat deltagande inom högskolan är viktigt att universitet och högskolor skaffar sig bättre kunskap om den egna studentpopulationen.

Övrigt

UHRs föreskrift UHRFS 2013:9

Utredningen skriver på sid 438: "I Universitets och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2012:172) bilaga 1 p. 7 anges att bilagan ska bestyrkas genom bland annat underskrift, men det specificeras inte vem undertecknaren bör vara". UHR vill påpeka att någon sådan föreskrift inte finns, sannolikt åsyftar utredningen Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:9) om bilagan till examensbevis. I föreskrift UHRFS 2013:9 föreskrivs att Diploma Supplement ska signeras på något sätt, till exempel genom en digital signering. Däremot vem som ska signera och på vilket sätt specificeras inte, utan detta ansvar åläggs lärosätena.

UHR:s bedömning av utländsk utbildning behöver beaktas av utredningen

Utifrån utredningens övergripande uppdrag att kartlägga eventuella hinder som transpersoner kan möta, vill UHR i sammanhanget lyfta ett möjligt hinder. Universitets- och högskolerådet bedömer, och utfärdar utlåtanden om, utländsk utbildning som ett stöd för den som söker arbete i Sverige eller vill studera vidare. Bedömningen underlättar även för arbetsgivare som vill anställa en person med utländsk utbildning. UHR:s utlåtanden är direkt kopplade till ursprungliga utbildningsdokument och därmed de personuppgifter som finns skrivna där, som namn och födelsedatum. Hur detta ska hanteras bör ingå i den utredning om nationella riktlinjer som föreslås.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ulf Melin. Föredragande har varit utredare Peter Barck-Holst. I den slutgiltiga handläggningen har utredare Petra Brundell, utredare Yolanda Brännström, processledare Gunilla Hammarström, utredare Petra Nord, verksjurist Eva Röyter, utredare Viveka Sahlberg och utredare Aleksandra Sjöstrand deltagit.

Ulf Melin

Peter Barck Holst